

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียน การสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับอุดมศึกษา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้นำเสนอ วิธีการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษาโดยใช้กรอบแนวความคิด ด้านการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) การเรียนรู้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) และการสอนแบบสองภาษา (Dual Language Instruction) งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ บทความวิชาการและบทความวิจัย วารสารวิชาการ หนังสือ เว็บไซต์ วิทยานิพนธ์ และตำราภาษาญี่ปุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลอยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับอุดมศึกษามี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านทักษะการค้นคว้า การวิเคราะห์ การเก็บข้อมูล และทักษะภาษา 3) การนำเสนอโครงการ และ 4) การประเมินผล

คำ

สำคัญ

การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น, การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน, ระดับอุดมศึกษา

Development of Directions for Learning and Teaching Japanese with Project-based Learning for Japanese Learners in Higher Education

Abstract

This research article presents directions for learning and teaching Japanese employing project-based learning for Japanese learners in higher education. The theoretical frameworks for this study include social constructivism, second language acquisition, and dual language instruction. The study is a documentary research, which collected data from various sources including academic and research articles, textbooks, websites, dissertations, and Japanese books. The data analysis was based on the frameworks. The findings suggest that directions for learning and teaching Japanese using project-based learning for Japanese learners in higher education consist of 1) planning; 2) learners' skill preparation for investigation; data collecting, analysis, and language proficiency; 3) project presentation; and 4) evaluation.

Key words

Japanese language learning and teaching, Project-based learning, Higher education

1. บทนำ

การเรียนรู้แบบโครงงานหรือการเรียนรู้โดยโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning หรือ PBL) เป็นที่ยอมรับและใช้อย่างแพร่หลายในทุกระดับการศึกษา เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (Ravitz, Hixson, English, & Meagandoller, 2012, 2) การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่ส่งเสริมทักษะดังกล่าวนี้ มีคุณลักษณะที่ต่างจากการเรียนการสอนภาษาในชั้นเรียนที่เน้นการท่องจำ คือผู้เรียนฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เป็นจริง ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและผู้สอนเป็นผู้ให้ความร่วมมือ เน้นผู้เรียนเป็น “ผู้ทำ” และ “ผู้สร้าง” ใช้ภาษาเป็นสื่อในการสอนเนื้อหาวิชา และใช้วิธีการสอนที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน (Partnership for 21st Century Learning, 2002) การเรียนภาษาต่างประเทศแบบโครงงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม และใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่ 2 (Second Language Acquisition หรือ SLA) ในด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในบริบทที่มีความหมาย (Ellis, 1999)

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศแบบโครงงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหลักการการเรียนรู้ภาษาที่ 2 ดังกล่าว มีผลให้เกิดการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานกับชั้นเรียนภาษาต่างประเทศในประเทศต่างๆ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน ถูกนำไปใช้กับวิชาสาระในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั่วโลก วิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language) หรือ EFL สำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้รับการส่งเสริมมาก (Jakar, 2006, 182)

Jakar (2006) กล่าวว่ากระทรวงศึกษาธิการของประเทศอิสราเอล ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานในหลักสูตรภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศและการเป็นพลเมืองโลก Nassir (2014) ศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน

กับวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (Ninth Grade) ในประเทศอิสราเอล พบว่าผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการพูด และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษด้วยรูปแบบโครงงาน

สำหรับประเทศไทย การเรียนการสอนแบบโครงงานกับวิชาภาษาต่างประเทศ ยังคงเน้นวิชาภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน Kerdpol (2016) ศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานกับวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการใช้โครงงานเพื่อพัฒนายุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมไทยพวนและสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษจากการเรียนด้วยโครงงาน และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษแบบโครงงาน

อาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศด้วยโครงงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่มีระดับทักษะภาษาขั้นต้นถึงขั้นกลาง ในประเทศไทยการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงานยังพบน้อยมาก และส่วนใหญ่พบในการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจเนื่องมาจากกระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานกับทุกกลุ่มสาระวิชา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศอื่นๆ การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงานมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสารและการประกอบอาชีพมีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งนักวิชาการด้านการศึกษาภาษาญี่ปุ่น และองค์กรที่ส่งเสริมการศึกษาภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ Japan Foundation และ Kamenori Foundation เห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาทักษะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นให้เป็นพลเมืองโลก สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน (ดวงใจ จงธนากร, 2014, 13)

ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสมควรได้รับการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่

สอดคล้องกับความต้องการของผู้จ้างงานบัณฑิตที่จะจบการศึกษาในอนาคต การบูรณาการการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานกับรายวิชาภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่นิยมเลือกเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศที่ 2 มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาษาญี่ปุ่นมีความจำเป็นสำหรับการทำงาน (盤谷日本人商工会議所, 2013 อ้างถึงใน ธิติสรณ์ แสงอุไร, 2556, 1)

ผู้เรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก แต่เรียนเป็นวิชาเลือกเสรี เพียง 2-4 รายวิชา หรือวิชาเลือกในสาขาวิชาของตนเอง (เช่นวิชาเลือกภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ 2 ของหลักสูตรการท่องเที่ยวและโรงแรม) ประมาณ 5-6 รายวิชา ขึ้นอยู่กับหลักสูตรของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง จำนวนชั่วโมงที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียนดังกล่าวโดยรวมน้อยกว่า 300 ชั่วโมง เมื่อเทียบจำนวนชั่วโมงเรียนกับความรู้สำหรับการสอบวัดระดับทักษะความรู้ภาษาญี่ปุ่น (Japanese Language Proficiency Test หรือ 日本語能力試験) จัดอยู่ในระดับ N5 หรือขั้นต้น (Japanese Language Education Center, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages หรือ CEFR) ระดับ A1-A2 (Basic Level) และระดับการเรียนรู้ภาษาตามมาตรฐานการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น JF (JF Standard for Japanese Language Education) ในระดับ A1-A2 (Basic Level) (Intercultural Institute of Japan, 2017)

การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงานสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น เป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นระดับอุดมศึกษา

2. กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การเรียนรู้แบบโครงงานและทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21

Buck Institute for Education (BEI) ซึ่งเป็นองค์กรด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ได้ให้คำนิยาม PBL ไว้ว่า เป็นวิธีการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และทักษะด้วยกระบวนการค้นคว้า วิเคราะห์โจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนตามสภาพจริง และทำกิจกรรมที่ถูกต้องแบบมาอย่างดี เพื่อทำโครงการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ (Markham, Mergendollar, Larmer, & Ravits, 2003, 4) Solomon (2003, 10) อธิบายชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานว่า ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ผู้เรียนต้องร่วมมือกันแก้โจทย์ปัญหาซึ่งมีลักษณะสมจริง ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งแต่การตั้งคำถามของโครงงาน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สร้างชิ้นงาน นำเสนอความรู้ที่ค้นพบและวิธีการที่จะนำไปใช้ ตลอดกระบวนการเรียนรู้นี้ครูทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการหรือที่ปรึกษาโครงงาน

นักการศึกษาที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ได้ระบุคุณลักษณะสำคัญของ PBL ไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ผู้เรียนจะเปลี่ยนวิธีการเรียนจากการฟังเป็นการทำ 2) คำถามของโครงงานมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมซึ่งต้องการการแก้ปัญหา 3) ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้แนะนำและยึดหลักการผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4) ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ หรือสหวิทยา 5) เน้นการร่วมมือกันเรียนและการทำงานเป็นทีม และ 6) ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการทำโครงงานหรือชิ้นงาน ต้องถูกนำเสนอต่อเพื่อนในชั้นเรียน บุคคลากรในสถานศึกษา และบุคคลภายนอก (Nation, 2006, 109; Stauffacher, et al., 2006, 255; Bell, 2010, 40)

คุณลักษณะสำคัญของ PBL ดังกล่าว สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านความรู้และทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบโครงงานในระดับอุดมศึกษา จึงเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของนายจ้างของบัณฑิตในอนาคต การเรียนแบบโครงงานซึ่งเน้นประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง การแก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการบริหาร

จัดการโครงการ สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ทักษะเหล่านี้เพื่อการทำงานในอนาคตได้ (Mills & Treagust, 2003, 8-9)

2.2 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) กับการเรียนรู้แบบโครงงาน

หลักการพื้นฐานของ Social constructivism คือ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพื้นที่รอยต่อของพัฒนาการ (Zone of proximal development หรือ ZPD) เกิดจากการพัฒนาระดับความรู้ความเข้าใจที่สูงกว่าระดับความสามารถของผู้เรียน จากการชี้แนะของเพื่อนหรือผู้ที่มีความรู้มากกว่า การเรียนรู้จึงพัฒนาให้สูงขึ้นได้ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ท้าทาย (Mitchell & Myles, 1998, 145) กระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอน เพื่อน และผู้ที่มีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญมากกว่า ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน เรียกว่าการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) (Verenikina, 2003) ในการเรียนแบบโครงงาน ผู้เรียนสามารถใช้ Scaffolding ด้วยการสนทนาปรึกษาหารือ และร่วมมือกันทำโครงการ สิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญของ Social constructivism นอกจากนี้ ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีบทบาทสำคัญมากในการใช้ Scaffolding ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระวิชาอย่างลึกซึ้ง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

2.3 การเรียนภาษาที่ 2 (Second Language Acquisition) กับ PBL

ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนภาษาที่สอง ได้แก่ Input Output และ Interaction สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ภาษาที่สองแบบโครงงาน เนื่องจากการทำโครงการเพิ่มโอกาสแก่ผู้เรียนภาษาในด้านการรับข้อมูลภาษาจากสื่อต่างๆ การปฏิสัมพันธ์ในและนอกชั้นเรียน การใช้ภาษาอย่างบูรณาการทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในสถานการณ์ที่เป็นจริง รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาด้านต่างๆ อาทิ ไวยากรณ์ คำศัพท์ และกลยุทธ์ในการสื่อสารเป็นต้น งานวิจัยการเรียนการสอนภาษาที่ใช้กรอบแนวความคิดจากการเรียนแบบโครงงาน ยืนยันว่าการสอนภาษาและทักษะการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำโครงการ

(Thomas, 2000; Alan & Stoller, 2005; Becket & Stoller, 2005)

นักวิชาการด้านการเรียนการสอนภาษา ส่วนใหญ่เห็นพ้องตรงกันว่า การเรียนแบบโครงงานช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนภาษาที่ 2 (Dornyei, 2001 อ้างถึงใน Beckett & Miller, 2006, 28) แรงจูงใจ (Motivation) ในการเรียนปกติจะเกิดเมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมที่ไม่ยากหรือไม่ฝ้ายจนเกินไป แต่มีระดับของความท้าทายที่เหมาะสม ซึ่งแรงจูงใจจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นเมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมที่ซับซ้อนไปที่ละขั้น เริ่มต้นจากการวางแผนโครงการ การวางแผนเป้าหมาย การลงมือทำ จนถึงการประเมินผลโครงการ ผู้เรียนจะรู้สึกจูงใจเมื่อโครงการนั้นมีความท้าทายและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น (Egbert, 2003 อ้างถึงใน Beckett & Miller, 2006, 29)

2.4 การสอนแบบสองภาษา (Dual Language Instruction)

ขั้นตอนการสอนเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนแบบสองภาษา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมความพร้อม 2) ระยะเน้นเนื้อหา และ 3) ระยะต่อยอดจากสิ่งที่เรียน ในระยะเตรียมความพร้อมมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินว่าผู้เรียน มีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนมากน้อยเพียงใด และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนเนื้อหาใหม่ วิธีที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การทำกิจกรรมที่หลากหลายปูพื้นฐานภาษาสำหรับการเรียนและการทำกิจกรรม เช่น ถ้าผู้เรียนอ่านคำไม่ออก ไม่เข้าใจความหมาย หรือประโยค ครูควรถามผู้เรียนว่า ถ้าเป็นภาษาแม่ผู้เรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร วิธีนี้เป็นการถ่ายโอนทักษะการอ่านการเขียนจากภาษาแม่ มาช่วยในการอ่านเขียนภาษาที่สอง (Gordon, 2000 อ้างถึงใน Hamayan, Genesee & Cloud 2013, 130)

ในระยะเน้นเนื้อหาควรส่งเสริมการเรียนแบบร่วมมือ ที่เน้นการสื่อสารโดยใช้ คำศัพท์ วลี ประโยคที่เรียนในชั้นที่ผ่านมา กลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์สำหรับขั้นนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ได้แก่ การใช้มัลติมีเดีย กิจกรรมการอ่านในกลุ่มย่อย และการอภิปราย ซึ่งการเรียนแบบโครงงานจะเน้นกลยุทธ์การเน้นเนื้อหาได้ดี ระยะสุดท้ายคือการต่อยอดจากสิ่งที่เรียน หรือการขยายผลจากสิ่งที่เรียน ด้วยการใช้ความรู้และทักษะไปค้นคว้า

วิจัยหัวข้อที่สนใจ ด้วยวิธีต่างๆ เช่นการสัมภาษณ์ ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตหรือสื่ออื่นๆ และศึกษาจากชุมชน

Alan & Stoller (2005) เสนอให้สอนภาษาและทักษะเพื่อการทำโครงการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะก่อนเริ่มเก็บข้อมูล ผู้สอนควรสอนภาษาทักษะและกลยุทธ์สำหรับการเก็บข้อมูล หากผู้เรียนต้องสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ผู้สอนอาจสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (role play) ฝึกการตั้งคำถาม การถามยืนยัน และการจดบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ และ 2) ระยะก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานโครงการ และการนำเสนอ ควรสอนไวยากรณ์ ส่วนภาษา คำศัพท์ และทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านความรู้และทักษะเพื่อการทำกิจกรรมดังกล่าว สรุปได้ว่าการสอนแบบสองภาษาเป็นการสอนที่บูรณาการการสอนภาษาที่สองกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการได้เป็นอย่างดี

2.5 การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

การศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ อาจกล่าวได้ว่ายังอยู่ในระยะเริ่มต้น Phonlabutra (2010) ได้ศึกษาประสบการณ์การทำโครงการในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว ของนักศึกษาสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาได้ประสบการณ์การเรียนรู้จากการลงพื้นที่สอบถามชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ที่แตกต่างจากความรู้ในตำราภาษาญี่ปุ่น ผู้เรียนรู้สึกมีแรงจูงใจในการทำโครงการเพราะเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิชาชีพ แต่ข้อจำกัดของงานวิจัยดังกล่าวคือ ผู้เรียนไม่ได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นในการทำโครงการ เนื่องจากขาดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการที่บูรณาการภาษาญี่ปุ่นในทุกขั้นตอน

นักวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น 當作 และ 中野 (2013) และ 鈴木 (2012) (อ้างถึงใน 中尾, 2016, 42) ได้เสนอขั้นตอนสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหัวข้อของโครงการ (テーマ、課題の設定) 2) วางแผนเตรียมงาน (計画、準備) 3) เก็บข้อมูล วิจัย (調査・研究) 4) สร้างชิ้นงาน (製作) 5) นำเสนอโครงการ

(発表) และ 6) ส่งแฟ้มงานหรือรายงาน (ポートフォリオ、レポート) 中尾 (2016) ได้เสนอขั้นตอนที่เพิ่มจาก 當作 และ 中野 (2013) และ 鈴木 (2012) ในด้านการเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านความรู้เกี่ยวกับหัวข้อของโครงการ ทักษะภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 และการประเมินโครงการ งานวิจัยการศึกษาภาษาญี่ปุ่นด้วยการเรียนแบบโครงการ ที่เชื่อมโยงกับทักษะการทำงานและอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญนอกที่เป็นชาวญี่ปุ่น (นักธุรกิจชาวญี่ปุ่นวัยเกษียณ) ได้แก่ งานวิจัยของ 堀井 และ 種村 (2013) งานวิจัยดังกล่าว ใช้การเรียนแบบโครงการ (プロジェクト型学習) เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการการเรียนการสอน หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นธุรกิจระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับนักศึกษาต่างชาติที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ประเทศญี่ปุ่น (ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นชาวจีนและระดับความสามารถภาษาญี่ปุ่นอยู่ที่ระดับ N1)

ผลการวิจัยของ 堀井 และ 種村 (2013, 5-6) พบว่า ผู้เรียนต่างเห็นพ้องกันว่า ผู้เชี่ยวชาญนอกเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งด้านวิชาชีพ การใช้ภาษา และวัฒนธรรมการดำเนินธุรกิจของญี่ปุ่น ส่วนผู้เชี่ยวชาญนอกซึ่งมีประสบการณ์ด้านธุรกิจมายาวนานสะท้อนความคิดจากการมีส่วนร่วมในการทำโครงการกับผู้เรียนว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดสร้างสรรค์ และสร้างผลงานด้วยตนเองนั้นต้องไม่ช่วยผู้เรียนมากเกินไป แสดงให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมผู้เรียนทั้งด้านความรู้และทักษะเพื่อการทำโครงการเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อลดการพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญมากเกินไป

การศึกษาภาษาญี่ปุ่นโดยใช้โครงการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการส่งเสริมโดย Japan Foundation และ Kamenori Foundation (ดวงใจ จงธนากร, 2014, 13) องค์การดังกล่าว ได้ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ PBL ในการจัดงาน Japanese Speaker Forum (JS-Forum) เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น และผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสารและการทำงานมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ JS-Forum มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 สร้างเครือข่ายความร่วมมือผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับ

มัธยมศึกษา และพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีความเข้าใจกันและเป็นพลเมืองโลก ดังนั้นการเรียนการสอนแบบโครงงานจึงสอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว

JS-Forum (2012) (อ้างถึงใน ดวงใจ จงชนากร, 2014, 14) เป็นการทดลองการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน ที่ประเทศญี่ปุ่น โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นครูจาก 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และญี่ปุ่น หัวข้อของโครงงานได้แก่ ข้าวกล้อง และเป้าหมายของโครงงานคือ การจัดแสดงงานข้าวกล้อง ในขั้นตอนของการสำรวจค้นหาข้อมูล และลงมือปฏิบัติกิจกรรม ผู้เข้าอบรมลงพื้นที่สำรวจตลาด และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ซื้อและผู้ขายข้าวกล้อง เพื่อการสังเกตและสัมภาษณ์ ในการประเมินโครงงาน ประกอบด้วย แบบประเมิน 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบประเมินการนำเสนอโครงงาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์โดยผู้จัดการอบรม 2) แบบประเมินตามอัตลักษณ์ของชิ้นงาน กำหนดเกณฑ์โดยสมาชิกของแต่ละกลุ่ม

JS-Forum (2013) (อ้างถึงใน ดวงใจ จงชนากร, 2014, 15) เป็นการทดลองการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน ที่ประเทศญี่ปุ่น ต่อเนื่องจาก JS-Forum (2012) ประกอบด้วยครูและนักเรียนจากประเทศกลุ่มเป้าหมาย หัวข้อโครงงานคือ “ความสะอาด” ผู้เรียนได้ฝึกสำรวจเก็บข้อมูลนอกห้องเรียน เมื่อได้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ครูจะฝึกผู้เรียนด้านการจัดการข้อมูลซ้ำๆ หลายครั้ง จนกว่าจะถึงขั้นการนำเสนอโครงงาน ในขั้นนำเสนอมีการฝึกพูดนำเสนอ โดยผู้เรียนช่วยกันคิดบทพูดเพื่อการนำเสนอ ในขั้นสุดท้ายผู้เรียนนำเสนอโครงงานแก่บุคคลภายนอกที่ได้รับเชิญมาชมผลงาน

ดวงใจ จงชนากร (2014) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน ในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผู้เรียนได้ฝึกตามขั้นตอนต่างๆ ประกอบด้วย การวางแผน การเตรียมการ การสำรวจค้นหาและการนำเสนอโครงงาน โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ผู้วิจัยพบว่า ในขั้นตอนการทำโครงงานผู้เรียนมีการเตรียมการความร่วมมือ และการนำเสนอโครงงานในระดับดี แต่ควรรับการฝึกเพิ่มเติมด้านการค้นหาข้อมูล การจัดการข้อมูล และการประเมิน ในด้านการเรียนรู้ทักษะศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนมีทักษะในระดับดี ในด้านผู้สอน การให้คำปรึกษา

ข้อมูลเบื้องต้น และผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น เช่น ตัวอย่างบทพูดขั้นการนำเสนอโครงงาน ในด้านการประเมิน ผู้วิจัยเสนอว่า ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วย

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นโดยใช้โครงงาน ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะในประเทศไทย การฝึกอบรมครูประจำการให้สามารถจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ได้จึงเป็นสิ่งจำเป็น 中尾 (2016) รายงานผลการฝึกอบรมครูประจำการระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน เพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีประสบการณ์ตรงในฐานะผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน และตระหนักถึงความสำคัญของทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 และบทบาทของผู้สอนในชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่น การฝึกอบรมดังกล่าวใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้ครูฝึกการเรียนรู้แบบโครงงานในฐานะผู้เรียน และสะท้อนความคิดของครู ในด้านความสำคัญของทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 และบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน ครูที่ผ่านการฝึกอบรมดังกล่าวได้นำวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงานไปใช้กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่าผู้เรียนที่ไม่ค่อยมีความมั่นใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือและความคิดสร้างสรรค์จากการทำโครงงานเป็นทีม (ナオサラン, 2016, 3)

สรุปได้ว่า การศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงาน เพิ่งเริ่มต้นในช่วงทศวรรษนี้ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นนี้ ในประเทศญี่ปุ่น มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ ทักษะในการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่าง ชาวญี่ปุ่นผู้มีประสบการณ์ด้านธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการทำโครงงานกับผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน การฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นให้สามารถจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ภาษาญี่ปุ่น

พร้อมกับทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษาเช่นกัน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้ด้วย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิธีการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ บทความจากวารสารวิชาการ หนังสือ และเว็บไซต์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และตำราภาษาญี่ปุ่น

3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล อยู่บนพื้นฐานของกรอบแนวคิดหลัก 3 ด้าน ได้แก่ แนวคิดด้านการเรียนรู้จากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม 2) แนวคิดด้านการเรียนรู้ภาษาที่สอง และ 3) แนวคิดด้านการสอนแบบสองภาษา

4. วิเคราะห์และอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการจากเอกสารงานวิจัยข้างต้น และประสบการณ์ของผู้วิจัยในการใช้การเรียนแบบโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม ในมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ซึ่งมีพื้นฐานการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นมาแล้ว 4 วิชา (จำนวนชั่วโมงเรียนโดยรวมน้อยกว่า 200 ชั่วโมง) หรือในระดับขั้นต้น (ตามเกณฑ์มาตรฐานการเทียบเคียงระดับความรู้ภาษาญี่ปุ่นกับจำนวนชั่วโมงเรียน ของ 日本語能力試験 CEFR และ JF Standard for Japanese Language Education ดังกล่าวข้างต้น) (中尾、2016; ดวงใจ จงธนากร, 2014; Phonlabutra, 2010)

ผลการศึกษาพบว่าขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่มักจะคล้ายกัน แตกต่างกันตรงที่บางขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนในด้านต่างๆ อาจอยู่ในขั้นตอนการวางแผน หรือแยกเป็นขั้นตอนต่างหากก่อนและหลังการสร้างชิ้นงาน ส่วนขั้นการประเมินผู้เรียนอาจอยู่หลังการสร้างชิ้นงาน แต่เมื่อพิจารณาจากความพร้อมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นในด้านทักษะ

ความรู้และภาษา ในแต่ละระยะของการทำโครงการ ควรเตรียมความพร้อมดังกล่าวก่อนทำโครงการจนสร้างชิ้นงานเสร็จเพื่อการนำเสนอ โดยมีการประเมินทุกระยะ รวมทั้งประเมินหลังการสร้างชิ้นงานด้วย จะทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการมีมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ บนพื้นฐานของกรอบแนวความคิดด้านการเรียนรู้จากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม ด้านการเรียนรู้ภาษาที่สอง และด้านการสอนแบบสองภาษา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา 1 ภาคการศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน 6 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน 2) เตรียมความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ ด้านการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และ ทักษะภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้อง 3) ผู้เรียนเก็บข้อมูลวิเคราะห์ และสร้างชิ้นงาน 4) เตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านการนำเสนอโครงการ (ทักษะความรู้และภาษาญี่ปุ่น) 5) นำเสนอโครงการ และ 6) ประเมินโครงการ อภิปรายต่อไปนี้เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนใช้จัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ และขับเคลื่อน 6 ขั้นตอนให้ผู้วิจัยเสนอไว้ข้างต้น

4.1 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการในชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่น ผู้สอนต้องออกแบบและพัฒนาเทคนิควิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้หัวข้อของโครงการ ทักษะในการทำโครงการและภาษาญี่ปุ่น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้เวลาสำหรับกรวางแผนการสอนค่อนข้างมาก ทว่างานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ได้นำเสนอข้อมูลส่วนของการวางแผนที่จะนำไปสู่หัวข้อโครงการ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอนระยะสั้นประมาณ 5 วัน ผู้สอนจึงเป็นผู้กำหนดหัวข้อโครงการเอง (ดวงใจ จงธนากร, 2014; 中尾, 2016) ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่ผู้เรียนและสมาชิกกลุ่มต้องฝึกตั้งคำถามสำคัญที่จะนำไปสู่การทำโครงการ (NYC Department of Education, 2009, 12) งานวิจัยนี้จึงเสนอการวางแผนและขั้นตอนย่อย ดังต่อไปนี้

4.1.1 ชั้นวางแผนขั้นที่ 1: กำหนดเนื้อหา (หัวข้อ) และทักษะการเรียนรู้เพื่อการทำโครงการ

1) การตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่หัวข้อของโครงการเนื้อหาหรือหัวข้อโครงการเกิดจากการตั้งคำถามซึ่งคล้ายกับคำถามวิจัย คำถามที่สำคัญควรเป็นคำถามที่ท้าทาย เป็นคำถามปลายเปิดที่สามารถค้นหาคำตอบได้จากหลายมุมมอง เป็นคำถามที่เป็นแก่นของหัวข้อโครงการ มีความเชื่อมโยงกับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับหลักสูตรของรายวิชา ตัวอย่างหัวข้อโครงการของงานวิจัยนี้ ได้แก่ “การแนะนำจังหวัดเพชรบุรี” 「ペブリー案内」 ตัวอย่างของคำถามสำคัญสำหรับหัวข้อนี้ เช่น ควรประชาสัมพันธ์อย่างไรให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมาเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี สถานที่ท่องเที่ยวใดในจังหวัดเพชรบุรีที่มีลักษณะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวประเภทใดในจังหวัดเพชรบุรี ที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น และ การบริการให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นประทับใจควรทำอย่างไร เป็นต้น

2) ทักษะการเรียนรู้เพื่อการทำโครงการ ทักษะที่ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ อาทิ ทักษะการถาม ทักษะการค้นคว้า ทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทักษะการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยง ทักษะการบริหารจัดการงานที่รับผิดชอบ และทักษะการใช้สื่อเพื่อนำเสนอโครงการ เป็นต้น ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ กล่าวคือ หลังจากที่ผู้สอนแนะนำหัวข้อโครงการแล้ว ก็ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มระดมสมองเพื่อกำหนดคำถามสำคัญที่สอดคล้องกับหัวข้อโครงการ “การแนะนำจังหวัดเพชรบุรี” 「ペブリー案内」 ผู้สอนแนะนำแหล่งค้นคว้าข้อมูล การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น เช่นวารสารด้านการท่องเที่ยว เว็บไซต์ขององค์กรที่เชื่อถือได้ หรือบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงสู่การตั้งคำถามสำคัญ หลังจากนั้น ผู้เรียนนำเสนอคำถามสำคัญในชั้นเรียน และฝึกตอบคำถาม เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการทำโครงการลำดับต่อไป

4.1.2 ชั้นวางแผนขั้นที่ 2: การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของโครงการเพื่อนำเสนอ

หลังจากผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มในการตั้งคำถามของโครงการแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนดผลิตภัณฑ์ของโครงการหรือชิ้นงาน คุณลักษณะสำคัญของชิ้นงานคือ ต้องเป็นของจริงที่สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญในชุมชน ชิ้นงานอาจเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น การแสดงนิทรรศการ การนำเสนอโครงการ แผนพับประชาสัมพันธ์ หรือแฟ้มงาน (Portfolio) ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบได้ตามความสนใจ ความถนัด และความเหมาะสม การนำเสนอผลงานนี้ต้องเชิญบุคคลภายนอกที่สนใจเข้าร่วมเพื่อเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชนนอกเหนือจากการนำเสนอต่อผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน

4.1.3 ชั้นวางแผนขั้นที่ 3: การกำหนดระยะเวลาและขอบเขตของการทำโครงการ

การวางแผนขั้นที่ 3 เปรียบเหมือนการออกแบบตารางกิจกรรม รายละเอียด และกำหนดเวลาทั้งหมด ประกอบด้วย ตารางเวลากิจกรรมของโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสมบูรณ์ ลำดับของกิจกรรม กำหนดการส่งงานและการประเมินกระบวนการแต่ละระยะ การเตรียมความพร้อมทักษะความรู้ ทักษะภาษา และการฝึกซ้อมการนำเสนอ การให้คำปรึกษาและการให้ผลย้อนกลับ (Feedback) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศแบบโครงการในชั้นเรียนไม่มีสูตรตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของการเรียนการสอนของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

4.2 การเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านทักษะการค้นคว้า การวิเคราะห์ การเก็บข้อมูล และทักษะภาษาญี่ปุ่น

การเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านทักษะการค้นคว้า การวิเคราะห์ และการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญสำหรับการทำโครงการเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นอาจมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หรือเว็บไซต์ โดยผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการเลือกแหล่งข้อมูล และสอนวิธีการการอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ซึ่งไม่พบในการศึกษาการจัดการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เช่น งานวิจัยของ ดวงใจ จงธนากร (2014) ในส่วนของ 中尾 (2016) ซึ่งรายงานผลการจัดการฝึกอบรมครูไทย ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ เพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดกิจกรรม แคมป์ระยะเวลา 5 วัน การค้นคว้าข้อมูลประกอบด้วย การค้นคว้าข้อมูลรอบตัว การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตเพื่อ กรอกลงในงาน และผู้เข้าอบรมสัมภาษณ์กันเอง แต่ไม่มี การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การศึกษาดังกล่าว ต่าง จากบริบทของการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบ โครงการ สำหรับผู้เรียนชั้นต้นระดับอุดมศึกษาที่เน้นการ เรียนแบบร่วมมือกับชุมชนวิชาชีพ ผู้วิจัยจึงเสนอการเตรียม ความพร้อมดังนี้

4.2.1 การเตรียมความพร้อมผู้เรียนด้าน ทักษะการค้นคว้าและการวิเคราะห์

ความท้าทายสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นต้น ใน การค้นคว้าข้อมูลที่เป็นภาษาญี่ปุ่น คือภาษาญี่ปุ่นจากสื่อ สิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นภาษาญี่ปุ่น ระดับที่สูงกว่าระดับความรู้และทักษะของผู้เรียน ผู้สอน สามารถฝึกให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและสัมผัสกับรูปประโยค สำนวนภาษาที่ปรากฏในสื่อตามสภาพที่เป็นจริง (Authentic material) แต่เพื่อไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการอ่านข้อมูลจาก สื่อที่เป็นภาษาญี่ปุ่นยากจนเกินไปจนขาดแรงจูงใจในการค้นคว้า การสอนจึงควรใช้วิธีการแบบสองภาษา กล่าวคือ ในชั้น ตอนแรกเป็นการสอนทักษะการค้นคว้าและการอ่านเพื่อ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ภาษาแม่ของผู้เรียน (ภาษาไทย) และขั้นตอนต่อไปจึงฝึกวิเคราะห์จากบทความที่เป็น ภาษาญี่ปุ่น โดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ดังนี้

1) สอนทักษะการค้นคว้าและการอ่านเพื่อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ภาษาแม่ (ภาษาไทย)

การอ่านข้อมูลจากบทความทั้งในรูปแบบสื่อ สิ่งพิมพ์ทั่วไปและสื่อออนไลน์ ในเบื้องต้นผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมตัวอย่างบทความสัก 2-3 ตัวอย่างสำหรับ แต่ละกลุ่มโครงการหลังจากที่ประชุมกำหนดหัวข้อแล้ว เพื่อ สาธิตการอ่านและการทำความเข้าใจกับเนื้อหาของบทความ หลังจากนั้นจึงฝึกให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบวิเคราะห์ และ สรุปใจความสำคัญของบทความที่กลุ่มของตนเองรับผิดชอบ ประกอบด้วยคำแนะนำบทความว่าเกี่ยวกับอะไร เนื้อหา โดยรวมเกี่ยวกับอะไร แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทความ และระบุแหล่งที่มาของบทความ

2) ฝึกวิเคราะห์บทความที่เป็นภาษา ญี่ปุ่นหลังจากผู้เรียนได้ฝึกทักษะการวิเคราะห์ และมีความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อโครงการ จากข้อมูลในภาษาแม่แล้ว ผู้สอนสามารถฝึกให้ผู้เรียนถ่ายโอนทักษะและต่อยอด ความรู้ด้วยการวิเคราะห์บทความที่เป็นภาษาญี่ปุ่น โดยเริ่มจากเกริ่นนำภาพรวมว่าบทความภาษาญี่ปุ่นนั้น เกี่ยวกับอะไร หลังจากนั้นก็อธิบายภาษาญี่ปุ่นส่วนที่ เป็นคำศัพท์และไวยากรณ์ทั่วไป (Content-compatible language) และอธิบายคำศัพท์ รูปประโยค และรูปแบบ ภาษาเฉพาะของเนื้อหาบทความนั้น (Contentobligatory language) หลังจากนั้นให้ผู้เรียนอ่านจับใจความ และ แสดงความคิดเห็น

4.2.2 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบสอบถามและการเตรียมความพร้อมทักษะภาษา

หลังจากค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร บทความ ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถามของโครงการแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือค้นหาข้อมูลสำคัญที่อาจไม่ปรากฏในรูปแบบของ เอกสาร เช่น ข้อมูลเพื่อตอบคำถามโครงการในบริบทที่ มีความหมายเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้เรียน ดังนั้นจำเป็นต้องลงพื้นที่สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง จากตัวอย่างของงานวิจัยนี้ แหล่งข้อมูลอาจเป็นผู้ให้บริการ ชาวไทยและผู้ให้บริการชาวญี่ปุ่น จึงเกี่ยวข้องกับการ สัมภาษณ์ทั้งภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น แต่งานวิจัยนี้เน้นที่ ทักษะภาษาญี่ปุ่น

1) การสอนรูปประโยคและคำศัพท์ภาษา ญี่ปุ่นสำหรับคำถามสัมภาษณ์การเรียนภาษาญี่ปุ่นด้วย การเรียนแบบโครงการ ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาความรู้ ทักษะ และภาษาไปพร้อมๆ กัน จากตัวอย่างโครงการ หัวข้อ 「ペブリ一案内」 ผู้เรียนต้องตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อนำไปสู่การค้นคว้า หาข้อมูล และสร้างชิ้นงาน เนื่องจาก ผู้เรียนมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นในระดับชั้นต้น จึงควรทบทวน รูปประโยคคำถามขั้นต้น เพื่อเชื่อมโยงและเปรียบเทียบกับ รูปประโยคคำถามปลายเปิด

ประโยคคำถามที่เริ่มต้นด้วยคำแสดงคำถาม いつどこなにだけ どう ใช้สื่อที่เป็นของจริง เช่น โฆษณาบริการท่องเที่ยวในเว็บไซต์ของญี่ปุ่น เพื่อให้ ผู้เรียนได้สัมผัสกับภาษาญี่ปุ่นด้านการท่องเที่ยว แต่สื่อ ดังกล่าว มักมีคำศัพท์ ตัวอักษรคันจิ และรูปประโยค

ที่สูงเกินระดับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น ดังนั้นข้อมูลจากเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวของญี่ปุ่นที่มีข้อมูลสองภาษา เช่น ภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ หรือภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เช่น เว็บไซต์ของ ほとバス外国語ツアー (<https://www.hatobus.com/int/jp/> และ <https://www.hatobus.com/int/en/>)

หลังจากผู้เรียนสามารถถามและตอบคำถามขั้นต้นได้แล้ว ก็ต่อยอดสู่การเรียนรู้การสอนรูปประโยคคำถามปลายเปิด คำถามปลายเปิดเป็นคำถามที่ต้องการคำอธิบาย ซึ่งนำไปสู่การได้ข้อมูลที่เพิ่มขึ้น จึงไม่ควรเป็นคำถามสำหรับคำตอบรับหรือปฏิเสธ 「はい」「いいえ」 ดังนั้น รูปประโยคคำถามภาษาญี่ปุ่น ที่ควรสอนในขั้นตอนเตรียมความพร้อมทักษะภาษาญี่ปุ่นเพื่อการตั้งคำถาม ได้แก่ รูปประโยคคำถามที่มีคำแสดงคำถามอยู่ด้วย เช่น 「どこ」「どう」「なん」 เช่น ตัวอย่างคำถามต่อไปนี้ どこに行けばその本を見つけることができます

るでしょうか。ไปที่ไหนถึงจะเจอหนังสือเล่มนั้นได้ครับ (Group Jamassy, 2554, 601) 日本人の観光客へのペブリー観光案内はどうすればよいですか。จะประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมาเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีอย่างไร

2) กลยุทธ์การสัมภาษณ์และภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับการสอบถามความคิดเห็น อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์สดหรือแจกแบบสอบถาม ซึ่งวิธีการที่ต่างกันมีผลต่อกลยุทธ์และรูปแบบของภาษาที่เลือกใช้ ในกรณีของการสัมภาษณ์สด ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านกลยุทธ์และลำดับขั้นตอนในการสัมภาษณ์ และรูปประโยคสำนวนภาษาที่จำเป็น งานวิจัยนี้พบว่ากลยุทธ์ในการสื่อสารและภาษาญี่ปุ่น ที่เป็นประโยชน์ต่อการสัมภาษณ์สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น ตั้งแต่ก่อนทำการสัมภาษณ์จนกระทั่งสัมภาษณ์เสร็จ ประกอบด้วย ตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลยุทธ์การสัมภาษณ์และภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้อง (เรียบเรียงโดยผู้เขียนจากตำราภาษาญี่ปุ่น)

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสัมภาษณ์	สำนวนภาษาญี่ปุ่น และรูปประโยคที่เกี่ยวข้อง
เกริ่นเรียกนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์	ちょっとよろしいですか。 お時間いただけますか。 録音させていただいてよろしいですか。
แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์	ペブリーラチャバット大学の～ですが、
เกริ่นนำสู่ประเด็นการสัมภาษณ์	～について、ご意見を伺わせていただけませんか。
ขอให้พูดซ้ำในกรณีที่ฟังไม่ทัน	すみません、もういちどお願いします。
การทบทวนข้อมูลที่ได้ยินจากคู่สนทนา	～ですか。
ขอคำอธิบายเพิ่มเติม	たとえば、どんな例がありますか。
การจบบทสนทนาเมื่อคู่สนทนาไม่สามารถตอบคำถามที่ถูกถามได้	あ、そうですか。どうもすみませんでした。
การจบการสัมภาษณ์หลังจากได้ข้อมูลตามที่ต้องการ	どうもありがとうございました。
ขอบคุณหลังสัมภาษณ์เสร็จ	おいそがしいところありがとうございました。 ご協力ありがとうございました。

3) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามและทักษะภาษา)

การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่มีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาน้อย แต่การใช้เทคโนโลยีออนไลน์รูปแบบต่างๆ ช่วยในการค้นหาข้อมูล เช่นการสอบถามความคิดเห็น ก็จัดว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 การสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม อาจเป็นวิธีเก็บข้อมูลที่ไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับขั้นต้น ผู้เรียนสามารถสร้างแบบสอบถามขั้นพื้นฐานเพื่อสำรวจความคิดเห็น และฝากไว้ตามแหล่งบริการทางการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านสปา/นวด และอื่นๆ ตามความสนใจของกลุ่มที่ทำโครงการ ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม และรูปประโยคสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ขั้นที่ 1: กำหนดสิ่งที่ต้องการสำรวจให้ชัดเจน ประกอบด้วย

1) ระบุวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม เช่น ต้องการพัฒนาบริการให้ดียิ่งขึ้น หรือต้องการทราบเหตุผลที่มาใช้บริการ เป็นต้น (サービスの改善点を知りたい。来店の理由を知りたい。)

2) กำหนดหัวข้อคำถาม บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ของโครงการ จำนวนคำถามไม่ควรมากเกินไปและใช้เวลาไม่เกิน 5 นาทีสำหรับการตอบแบบสอบถาม

3) กำหนดลำดับของคำถาม คำถามที่มีเนื้อหาคล้ายกันให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน เช่น คำถามทั่วไปเกี่ยวกับอายุและเพศ ให้แยกจากคำถามอื่นๆ (คำศัพท์เกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น 年齢 性 月給 学歴 เป็นต้น)

ขั้นที่ 2: กำหนดประเภทของคำถาม การถามเกี่ยวกับสิ่งเดียวกันสามารถใช้วิธีการถามได้หลายอย่าง นอกจากนี้ ประเภทของคำถามยังมีผลต่อรูปประโยคและสำนวนภาษาที่ใช้ในการสร้างคำถาม

1) คำถามประเภทให้เลือกเพียงหนึ่งคำตอบ ใช้รูปประโยคคำถาม どの よう な ตัวอย่างประโยคคำถาม : 主にどのような交通手段で当店にいらっしゃいましたか。(ส่วนใหญ่ท่านเดินทางมาใช้บริการของทางร้านด้วยวิธีใด) คำศัพท์เกี่ยวกับยานพาหนะสำหรับการเดินทาง เช่น 徒歩, 自転車, バイク, 自動車, タクシー, バス, 電車 เป็นต้น

2) คำถามประเภททำเครื่องหมายถูก โดยให้เลือกคำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบใช้รูปประโยคคำถาม ~理由をすべてお知らせください。 ตัวอย่างประโยคคำถาม : 当店にいらっしゃった理由をすべてお知らせください。(กรุณาบอกเหตุผลที่ท่านมาใช้บริการที่ร้านของเรา) คำศัพท์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ ได้แก่ 有名だから、店頭のメニューを見て、広告を見て、価額が手頃、交通・アクセスが便利、お店の雰囲気、店員の対応、周囲の評判、などがよい เป็นต้น

3) คำถามประเภทสำรวจความพึงพอใจ ประเมินด้วยลำดับขั้น (5 ลำดับขั้น) ใช้รูปประโยคคำถาม ~について、総合的にどのくらい満足していますか。 คำศัพท์เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจ ได้แก่ 満足、やや満足、どちらとも言えない、やや不満、不満 ตัวอย่างประโยคคำถาม: 当店について、総合的にどのくらい満足していますか。「5段階」 จากการมาใช้บริการที่ร้านของเรา โดยรวมแล้วท่านมีความพึงพอใจในระดับใด (5 ระดับ)

ขั้นที่ 3: การเตรียมประโยคคำถาม ด้วยการฝึกเขียนประโยคคำถามให้เข้ากับประเภทของคำถาม โดยปกติคำถามไม่ควรเกิน 2 บรรทัด ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย คำถามที่ดีต้องชัดเจนและไม่ซ้ำเพื่อให้ตอบแบบเฉพาะเจาะจง

ขั้นที่ 4: ตรวจสอบแบบสอบถามก่อนใช้จริง เมื่อผู้เรียนสร้างแบบสอบถามเสร็จ ให้ผู้เรียนทดลองตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบคำที่พิมพ์ผิด ตรวจสอบจากมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถาม ว่าประโยคอ่านแล้วเข้าใจง่ายเพียงใด นอกจากนี้ จุดสำคัญที่ต้องตรวจสอบ อาทิ ความชัดเจนของคำถาม (คำถามที่ดีต้องชัดเจน และไม่ซ้ำเพื่อให้ตอบแบบเฉพาะเจาะจง) ลำดับของคำถามและจำนวนตัวเลือกของคำตอบมีความเหมาะสม เป็นต้น

4.3 การนำเสนอผลิตผลของโครงการ

การนำเสนอชิ้นงานแก่ชุมชนที่เกี่ยวข้องหรือสังคมโลก ไม่ใช่แค่ฝึกทักษะการนำเสนอและฝึกทักษะภาษา แต่เพื่อนำเสนอชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง

และสร้างเครือข่ายวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญของการทำโครงการ เช่น การวิจัยของ Takeda (2016) ซึ่งศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเชิงวิชาชีพแบบโครงการ เพื่อการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนเป็นผู้เสนอหัวข้อโครงการเกี่ยวกับปัญหาสังคมญี่ปุ่น และเสนอวิธีการแก้ปัญหาผ่านการสร้างชิ้นงาน และนำเสนอเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์และบริการชุมชน

การนำเสนอผลผลิตของโครงการของชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะศตวรรษที่ 21 และทักษะภาษาญี่ปุ่น กล่าวคือ ผู้เรียนจะได้ฝึกการสื่อความหมายของสิ่งที่ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ออกมาเป็นชิ้นงาน การสื่อความหมายนี้สามารถทำในรูปแบบ ตาราง กราฟ ผังกราฟิก การบรรยายสองภาษา (ญี่ปุ่น-ไทย) ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับพลเมืองในยุคศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Learning, 2009) ดังนั้นในขั้นการนำเสนอจึงแบ่งออกเป็น

1) การนำเสนอผลการสัมภาษณ์และผลการวิเคราะห์

แบบสอบถาม และ 2) การนำเสนอชิ้นงานด้วยสื่อโซเซียลมีเดีย

1) การนำเสนอผลการสัมภาษณ์ และผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม (กลยุทธ์การนำเสนอด้วยภาษาญี่ปุ่น) ความรู้และทักษะสำหรับการนำเสนอผลการสัมภาษณ์/ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ได้แก่ ประเด็นต่างๆ อาทิ การอธิบายวัตถุประสงค์ของโครงการและการสัมภาษณ์/การสำรวจด้วยแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสัมภาษณ์/การสำรวจ (วันเวลา สถานที่ สัมภาษณ์) จำนวนผู้ที่ถูกสัมภาษณ์/จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์/ผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ ผลการสัมภาษณ์/ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ประเด็นสำคัญที่ได้เรียนรู้ และ ความคิดเห็นของผู้ทำโครงการต่อประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์/การสำรวจ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้เรียนควรฝึกใช้สื่อสำหรับการนำเสนอด้วย เช่น กราฟ ตาราง ภาพ รูปถ่าย เอกสาร ไฟล์เสียง เป็นต้น กลยุทธ์การนำเสนอและภาษาญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กลยุทธ์การนำเสนอผลการสัมภาษณ์และผลของแบบสอบถามเป็นภาษาญี่ปุ่น

กลยุทธ์การนำเสนอผลการสัมภาษณ์และผลของแบบสอบถาม	รูปประโยคและสำนวนภาษาที่เกี่ยวข้อง
เกริ่นนำสู่การนำเสนอผลสัมภาษณ์/ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม	これから～について発表いたします。今から～についてインタビューした結果を発表いたします。
การนำเสนอประเด็นต่อไป	では次に～に関して説明いたします。
การอธิบายผลสัมภาษณ์	～について聞いたところ、質問したところ～さんは～とて言っていました。～とおっしゃっていました。～というご意見でした。
การอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล (แบบสอบถาม)	～という質問に対して、～と答えた人は～人で、全体の～%でした。 ～について聞いたところ、～という答えが一番多かったです。～と答えた人が半分以上でした。 ～という結果が出ました。～から～ということがわかります。
การแสดงความคิดเห็นของตัวเอง	(～です。～と思います。／～ではないでしょうか。／～かもしれません。／～(の)のように思われます。
การยืนยันมุมมองของผู้สัมภาษณ์	～べきだと思います。／～べきではないでしょうか。／～たほうが良いと思います。

ตารางที่ 2 กลยุทธ์การนำเสนอผลการสัมภาษณ์และผลของแบบสอบถามเป็นภาษาญี่ปุ่น (ต่อ)

กลยุทธ์การนำเสนอผลการสัมภาษณ์และผลของแบบสอบถาม	รูปประโยคและสำนวนภาษาที่เกี่ยวข้อง
การแสดงความคิดเห็นค้านต่อข้อมูลจากการสัมภาษณ์	～は～とっていました。しかし、～、～かもしれません。しかし、～
การจบการนำเสนอ	これで～についての発表を終わります。／以上で私の発表を終わります。
การพูดเชิญให้ผู้ฟังถามคำถาม	何かご質問はありませんか。／何かご意見やご質問がありましたら、どうぞ。

หมายเหตุ: เรียบเรียงโดยผู้เขียนจากตำราภาษาญี่ปุ่น

2) การนำเสนอชิ้นงานด้วยสื่อโซเชียลมีเดีย
 ชั้นนี้เป็นการนำเสนอผลผลิตของโครงการ ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการสร้างชิ้นงาน ประกอบกับใช้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเผยแพร่ชิ้นงานให้เป็นรูปธรรมการเผยแพร่อาจประกอบด้วยชิ้นงาน เช่น แผ่นพับประชาสัมพันธ์ร่วมกับสไลด์นำเสนอ เนื่องจากโครงการที่ทำในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นนี้ เป็นโครงการประเภทสำรวจและโครงการเชิงคุณภาพ (การสัมภาษณ์) จึงสามารถนำเสนอด้วยแผนภาพหรือสไลด์วิดีโอ เป็นต้น เนื่องจากผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นิยมใช้โซเชียลมีเดียในชีวิตประจำวันมากที่สุด (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2560, 16) ทักษะการใช้โซเชียลมีเดียในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนสามารถฝึกให้ผู้เรียนใช้ มีหลายวิธี เช่น แนะนำการใช้ Prezi.com หรือ Slideshare.net ที่สามารถแปลงไฟล์งานนำเสนอที่สร้างไว้แล้วด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยท์ให้นำเสนอออนไลน์ได้

นอกจากนี้แฟ้มงานของโครงการสามารถนำมาสร้างเรื่องราว (Creative Story) นำเสนอกระบวนการศึกษาค้นคว้าจนมาเป็นชิ้นงานโดยนำเสนอด้วยวิดีโอด้วยโซเชียลมีเดียที่ให้บริการ อัฟโพลด แบ่งปัน และตัดต่อวิดีโอ เช่น YouTube.com Vimeo.com และ Blip.tv เป็นต้น หรืออาจจะสร้างไทม์ไลน์ (Time Line) นำเสนอการทำโครงการตามลำดับเวลาด้วย Dipity.com และไปสเตอร์มัลติมีเดียด้วย Glogster.com การนำเสนอชิ้นงานด้วยโซเชียลมีเดียเหล่านี้ เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย และดึงดูดผู้ชมได้ทั่วโลก ภาษาที่ใช้นำเสนอควรเป็นภาษาญี่ปุ่น แต่มี

อักษรบรรยายเป็นภาษาไทยเพื่อเกิดประโยชน์แก่ชุมชนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีที่อาจไม่เข้าใจภาษาญี่ปุ่น

4.4 การประเมิน

การเรียนภาษาต่างประเทศแบบโครงการ ผู้เรียนใช้ทักษะการสื่อสารในสถานการณ์ที่เป็นจริง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผ่านกระบวนการทำกิจกรรมทั้งแบบคนเดียวและแบบเป็นทีม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษา ทักษะ และสาระไปพร้อมๆกัน การประเมินด้วยข้อสอบปรนัยแบบการเรียนภาษาต่างประเทศต่างๆ ไปจึงไม่เหมาะสมสำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาต่างประเทศแบบโครงการ (Grant, 2002, 12) ดังนั้นการประเมินผลการปฏิบัติ (performance) จึงเป็นเรื่องจำเป็นเพราะสามารถประเมินกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างชิ้นงานของผู้เรียน (Slater, Becker & Aufderhaar, 2006, 242)

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ เน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ รูปแบบการประเมินจึงต้องมีความหลากหลาย ประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน (Formative) และ การประเมินผลหลังการเรียนการสอน (Summative) สิ่งที่ใช้ประเมินควรมีความหลากหลาย เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่พัฒนาขึ้น เช่น การนำเสนอ กิจกรรมกลุ่ม อาทิ การตั้งคำถามโครงการ การออกแบบขั้นตอนการเก็บข้อมูล การสร้างคำถามสัมภาษณ์ และการสร้างแบบสอบถาม ตลอดจนผลงานรายบุคคล เช่น การจดบันทึกไดอารีและแฟ้มงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ควร

ประเมินโดยผู้สอนประกอบกับผลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาปรับปรุงชิ้นงาน (Markham, Mergendollar, Lamer & Ravits, 2003 อ้างถึงใน Simpson, 2011, 58)

ผู้ประเมินการเรียนรู้แบบโครงการไม่ควรจำกัด เฉพาะผู้สอน เพราะเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อ แก้ปัญหาในสภาพความเป็นจริง จึงมีผู้ประเมินที่มีบทบาท สำคัญนอกเหนือจากผู้สอน ได้แก่ เพื่อนร่วมชั้นเรียน และบุคคลภายนอกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ การประเมิน โดยเพื่อนร่วมชั้นเรียน (Peer Assessment) ช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีทักษะในการเสนอแนะ และการให้ข้อมูล ย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น การฝึกให้ผู้เรียน ประเมินงานของเพื่อนระหว่างกระบวนการทำโครงการ ทำให้ผู้ประเมินต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เสนอแนะ และมีส่วนร่วมต่อการประเมินและรับการประเมิน ซึ่งนำไปสู่ ความมั่นใจในการประเมินโครงการของตนเอง ในส่วนของ ผู้ประเมินภายนอก เช่น คนในชุมชนหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี สามารถ มีส่วนร่วมในการประเมินในด้านประโยชน์ของโครงการ วิธีการนำเสนอ และผลงานของกลุ่มโดยรวม

การเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ เป็นการเรียน ภาษาและทักษะความรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 เน้นความ เข้าใจภาษาและการใช้ภาษาอย่างมีความหมายในบริบท การใช้งานจริง ประกอบกับการเรียนรู้จากกระบวนการ แก้ปัญหา และฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นกรอบการประเมิน ในการเรียนลักษณะนี้ จึงแตกต่างจากการประเมิน ความรู้ด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ในชั้นเรียนภาษาทั่วไป แต่ต้องใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ร่วมกับแบบประเมิน เช่น แบบประเมิน Rubric ซึ่งเป็นเครื่องมือประเมิน ที่เป็นรูปธรรมและมีความน่าเชื่อถือ (Grant, 2002, 12) Rubric ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน และเข้าใจมาตรฐานในการประเมินความก้าวหน้าระหว่าง การเรียนรู้ นอกจากนี้ Rubric ยังสามารถใช้ประเมิน ทักษะได้หลายด้าน ทั้งการใช้ภาษา ทักษะการวิจัย และ การนำเสนอ โดยมีผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน และผู้ที่ เกี่ยวข้องกับโครงการร่วมประเมิน มีเว็บไซต์ที่ให้บริการฟรี สำหรับการสร้าง การแก้ไข และการดาวน์โหลดเกณฑ์ การประเมิน เช่น Rubistar.4teachers.org, Rcampus.com, Rubrics4teachers.com ซึ่งช่วยให้การประเมินมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการรายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการแก่ครูภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ของ 中尾 (2016) พบว่าการประเมินทักษะภาษา ญี่ปุ่นจะถูกระบุเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (日本語の目標 Can-do) ในแต่ละกิจกรรมของ การทำโครงการ เช่น การใช้ภาษาญี่ปุ่นในการแสดง ความคิดเห็นในกลุ่ม หรือการนำเสนอชิ้นโครงการเป็นต้น ซึ่งผู้เรียนได้สะท้อนความคิดจากการร่วมกิจกรรมการ เรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการว่า ตนเองเกิด พัฒนาการในการใช้ภาษาญี่ปุ่นแสดงความคิดเห็นและ นำเสนอชิ้นงาน สอดคล้องกับ วิธีการประเมินของ Takeda (2016, 4) คือประเมินพัฒนาการรายบุคคล (Individual improvement) แทนที่จะประเมิน ด้วยข้อสอบไวยากรณ์

งานวิจัยนี้ เสนอแนวทางการประเมินการจัดการ เรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นด้วยโครงการในส่วนของ การนำเสนอ ผลการสัมภาษณ์และผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม คลอบคลุมประเด็นการประเมินต่อไปนี้ ได้แก่ 1) เนื้อหา ของการสัมภาษณ์และการสำรวจความคิดเห็นโดยรวม 2) องค์กรประกอบของการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม 3) ความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล 4) วิธีการนำ เสนอ (การใช้สื่อ) 5) การใช้ภาษา (การออกเสียง ความคล่องแคล่วในการพูด การใช้คำ ระดับเสียง) และ 6) การตอบคำถามผู้ชมการนำเสนอโครงการ นอกจากนี้ การประเมินการนำเสนอชิ้นงานด้วยสื่อโซเชียลมีเดีย ควรใช้ผลการตอบกลับจากผู้รับชมสื่อประกอบการประเมิน โดยผู้สอน

5. สรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยนี้ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอน ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น ระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ 2) การเตรียม ความพร้อมผู้เรียนด้านทักษะการค้นคว้า การวิเคราะห์ การเก็บข้อมูล และทักษะ ภาษา 3) การนำเสนอผลิตภัณฑ์ ของโครงการ และ 4) การประเมิน อย่างไรก็ตาม งาน วิจัยนี้มีข้อจำกัด และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ในอนาคต ดังต่อไปนี้

1) งานวิจัยนี้มุ่งเน้นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น เนื่องจากมีจำนวนมากกว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นกลาง-สูง การเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนขั้นต้น จึงมีความจำเป็นมากกว่าและมีความแตกต่างจากผู้เรียนชั้นกลาง-สูง

2) บริบทของงานวิจัยนี้จำกัดที่ธุรกิจการท่องเที่ยว ในจังหวัดเพชรบุรี งานวิจัยในอนาคตควรขยายให้ ครอบคลุมภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในวงกว้าง เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของชาวญี่ปุ่นในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเจ้าของภาษาที่มี

ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21

3) งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ การพัฒนา งานวิจัยการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการ ในอนาคตควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยเปรียบเทียบ linguistic output ทางภาษาญี่ปุ่นและทักษะศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ภาษาญี่ปุ่นแบบโครงการกับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นรูปแบบ ดั้งเดิม

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] จินตวีร์ คล้ายสังข์ (2560). *การผลิตและใช้สื่ออย่างเป็นระบบเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] ดวงใจ จงษนากร. (2014). Project-Based Learning กับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น. *วารสารเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ*, 11, 12-19.
- [3] อิติสรณ์ แสงอุไร. (2556). *ความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังและการพูด กับความสอดคล้องกับความต้องการของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] Alan, B., & Stoller, F. (2005). *Maximizing the Benefits of Project Work in Foreign Language Classrooms*. Retrieved from <http://exchanges.state.gov/forum/vols/vol43/no4/p10.htm>
- [5] Beckett, G. H., & Miller, P. C. (2006). *Project-Based Second and Foreign Language Education: Past, Present, and Future*. Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing.
- [6] Beckett, G. H., & Staller, T. (2005). The project framework: A tool for language and content integration. *English Language Teaching Journal*, 59, 108-116.
- [7] Bell, S. (2010). Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 83 (2), 39-43.
- [8] Ellis, R. (1999). *Learning a second language through interaction*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- [9] Grant, M. M. (2002). Getting a grip on Project-Based-Learning: Theories, Cases, and Recommendations. *Meridian Journal*, 5(1), 1-17.
- [10] Group Jammassy. (2554). *พจนานุกรมรูปประโยคภาษาญี่ปุ่น: รวม 3,000 รูปประโยคที่ควรรู้*. 『日本語文型辞典』 (บุษบา บรรจงมณี, ปราณี จงสุจริตธรรม, ประภา แสงทองสุข, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ภาษาและวัฒนธรรม สสท. (ต้นฉบับพิมพ์ ปี พ.ศ. 2554)
- [11] Hamayan, E., Genesee, F., & Cloud, N. (2013). *Dual Language Instruction: Practical*

Guidance for Teachers and Administrators. Portsmouth, NH: Heinemann.

- [12] Intercultural Institute of Japan. (2017). *Study Period and Proficiency Level*. Retrieved from http://www.incul.com/eng/japanese_school/long-term.php
- [13] Jakar, V. (2006). Knowing the other through multicultural projects in school EFL programs. In Beckett, G. H., & Miller, P. Ch. (Eds.), *Project-Based Second and Foreign Language Education: Past, Present, and Future* (pp.181-193). Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing.
- [14] Japanese Language Education Center. (2017). JLPT Study Hour Comparison Data 2010-2015. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20151117033458/> <http://www.studytoday.com>
- [15] Kerdpol, S. (2016). An Application of Project-Based Learning on the Development of Young Local Tour Guides on Tai Phuan's Culture and Tourist Attractions in Sisatchanalai District, Sukhothai Province. *English Language Teachin*, (9),1, 133-141.
- [16] Markham, T., Mergendollar, J., Larmer, J., & Ravits, J. (2003). *Project-Based Learning Handbook*. Canada: Buck Institute For Education.
- [17] Mills, J. E., & Treagust, D. F. (2003). Engineering education—Is problem-based or project-based learning the answer?. *Australasian Journal of Engineering Education*, 3, 2-16.
- [18] Mitchell, R., & Myles, F. (1998). *Second Language Learning Theories*. London: Arnold.
- [19] Nassir, S. (2014). *The Effectiveness of Project-based Learning Strategy on Ninth Graders' Achievement Level and their Attitude towards English in Governmental Schools -North Governorate*. Unpublished dissertation, The Islamic University of Gaza, Gaza, Israel.
- [20] Nation, M. L. (2006). Project-Based Learning for Sustainable Development. *Journal of Geography*, 107 (3). 102-111.
- [21] NYC Department of Education. (2009). *Project-Based Learning: Inspiring Middle School to engage in deep and active learning*. New York, New York: Author.
- [22] Partnership for 21st Century Learning. (2002). *Learning Framework for 21st Century*. Retrieved from URL: <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>
- [23] Phonlabutra, K. (2010, December). *The Integration of Project-Based Learning and Japanese for Tourism in Thailand: A Case Study of Phetchaburi Rajabhat University*. Paper presented at The Asian Conference on Education, Osaka, Japan.
- [24] Ravitz, J., Hixson, N., English, M., & Meagandoller, J. (2012, April). *Using project-based learning to teach 21st century skills: Findings from a statewide initiative*. Paper presented at Annual Meetings of the American Educational Research Association. Vancouver, BC.
- [25] Simpson, J. (2011). *Integrating Project-Based Learning in an English Language Tourism Classroom in a Thai University*. Unpublished doctoral dissertation, Australian Catholic University, North Sydney, Australia.
- [26] Slater, T., Beckett, G. H., & Aufderhaar, C. (2006). Assessing projects as second language and content learning. In Beckett, G. H., & Miller, P. Ch. (Eds.), *Project-Based Second and*

Foreign Language Education: Past, Present, and Future (pp.241-260). Greenwich, Connecticut: Information Age Publishing.

- [27] Stauffacher, M. A., Walter, A. I., Lang, D. J., Wiek, A., & Scholz, R. W. (2006). Learning to research environmental problems from a functional socio-cultural constructivism perspective: The transdisciplinary case study approach. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 7(3), 252-275.
- [28] Takeda, I. (2016). Project-Based Learning with 21st Century Skills for the Japanese Language Classroom. *Journal of Integrated Creative Studies*. Retrieved from www2.yukawa.kyoto-u.ac.jp/~future/icis/wp/wp-content/.../2016/10/2016-020-e.pdf
- [29] Thomas, J. W. (2000). A Review of Research on Project-based Learning. Retrieved from <http://www.bie.org/index.php/site/RE/pbl-research/29>
- [30] Tsukuba language group. (1995). *Situational Functional Japanese (Volume1: Notes)*. (2nded.). Tokyo: Bonjinsha.
- [31] _____. (1995). *Situational Functional Japanese (Volume2: Notes)*. (2nd ed.). Tokyo: Bonjinsha.
- [32] _____. (1995). *Situational Functional Japanese (Volume3: Notes)*. (2nd ed.). Tokyo: Bonjinsha.
- [33] Verenikina, I. (2003, November). *Understanding Scaffolding and the ZPD in Educational Research*. Paper presented at the International Educational Research Conference AARE – NZARE, Auckland, New Zealand.
- [34] อาร์พอร์น นาอซารัน. (2016). 「Project Based Learning を取り入れた日本語授業及び日本語キャンプの実践を通してのタイ人教師の気付き」, 日本語教育国際研究大会ポスター発表, 国際交流基金バンコク日本文化センター, http://bali-icjle2016.com/wp-content/uploads/gravifforms/2-ec131d5d14e56b102d22ba31c4c20b9c/2016/08/Arporn-Naosaran_Teachersfull-paper10sep.pdf?TB_iframe=true
- [35] 安藤節子・田口典子・佐々木薫・赤木浩文・坂本まり子 (2001). 『トピックによる日本語総合演習』. 東京：スリーエーネットワーク.
- [36] 中尾有岐 (2016). 「21世紀型スキル育成を目指した学習者体験型教師研修—タイ人中等教育教師の気付きと学び—」 『国際交流基金日本語教育紀要』 12: 41-55.
- [37] 堀井恵子・種村政男 (2013). 「ビジネス日本語教育におけるシニアサポーターの役割 — PBL 授業実践から—」 『日本語教育実践研究フォーラム報告』 www.nkg.or.jp/pdf/jissen_hokoku/2013_P09_horii.pdf

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Affiliation: Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding email: kamolthip07@gmail.com